

ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ ΤΩΝ ΡΥΠΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΠΙΔΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (Δεκέμβριος 2009)

Συγγραφέας: ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ

Η Σύνοδος του Δεκεμβρίου για την Κλιματική Αλλαγή, στην Κοπεγχάγη, δεν είναι μόνο κρίσιμη για την αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου γενικώς, αλλά και για το μέλλον της τεχνολογικής ανάπτυξης και του οικονομικού ανταγωνισμού ειδικότερα. Γίνεται εκεί προσπάθεια να τεθούν οι βάσεις για το νέο μοντέλο «πράσινης» ανάπτυξης. Οι τεχνολογίες «χαμηλού άνθρακα» και υψηλής ενεργειακής αποδοτικότητας συνεπάγονται χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα και εξοικονόμηση ενέργειας. Αποτελούν μοχλό ανανέωσης της βιομηχανικής βάσης των περισσότερων οικονομιών που εδράζονται στον άνθρακα (των ΗΠΑ συμπεριλαμβανομένων). Προϋπόθεση, γι' αυτό, είναι μια δεσμευτική παγκόσμια συμφωνία, η οποία θα δημιουργήσει τους όρους που θα οδηγήσουν σε μια νέα φάση το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα.

Βασικός συντελεστής διαμόρφωσης της καινούριας αγοράς άνθρακα αποτελεί το σύστημα εμπορίας εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα που υιοθετήθηκε με το Πρωτόκολλο του Κιότο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, πρωτοπόρος σε τεχνολογίες χαμηλού άνθρακα, έχει προωθήσει τη διαφοροποίηση του ενεργειακού μείγματος στην κατεύθυνση περιορισμού της συμμετοχής του άνθρακα. Έχει ήδη δημιουργήσει ευρωπαϊκό σύστημα εμπορίας εκπομπών CO₂, που αποτελεί ουσιαστικό προβάδισμα έναντι άλλων οικονομικών δυνάμεων, στην περίπτωση επίτευξης δεσμευτικής συμφωνίας στην Κοπεγχάγη.

Το ευρωπαϊκό σύστημα εκπομπών καλύπτει το 40% της αγοράς άνθρακα και σίγουρα θα επεκταθεί. Στη Σύνοδο του Μπαλί συμφωνήθηκε να δημιουργηθούν αγορές άνθρακα σε όλες τις χώρες. Η ρύθμιση των αγορών αυτών και η διάχυση των «πράσινων» τεχνολογιών αποτελούν παράλληλους στόχους. Το παγκόσμιο σύστημα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής διαμορφώνει ένα νέο πλαίσιο για την ενέργεια. Οι συζητήσεις για την αντικατάσταση του Πρωτοκόλλου του Κιότο με νέα συμφωνία στην Κοπεγχάγη χαρακτηρίζονται από δυο παράγοντες: Ο πρώτος είναι η

παγκόσμια ομοφωνία για την ανάγκη προώθησης καθαρών τεχνολογιών. Ο δεύτερος αφορά τον ανταγωνισμό των μεγάλων οικονομιών σχετικά με τη μεθοδολογία επίτευξης του στόχου.

Σήμερα, η Ε.Ε. που πρωτοστατεί στην προώθηση παγκόσμιας δεσμευτικής συμφωνίας, έχει υιοθετήσει τους μηχανισμούς του Κιότο με προτεραιότητα το σύστημα εμπορίας, αντί της επιβολής φόρου άνθρακα για τον περιορισμό των εκπομπών CO₂. Αντίθετα οι ΗΠΑ, όπου ο άνθρακας εξακολουθεί να αποτελεί το 50% του ενεργειακού μείγματος, έχουν αρνηθεί να υπογράψουν το πρωτόκολο του Κιότο, εξαιτίας των επιπτώσεων που θα έχει στη βιομηχανία τους ο περιορισμός του άνθρακα.

Οι αναπτυσσόμενες οικονομίες θέτουν προϋποθέσεις για την υπογραφή μιας δεσμευτικής συμφωνίας, οι περιορισμοί της οποίας αναπόφευκτα θα επηρεάσουν τους ρυθμούς οικονομικής τους μεγέθυνσης, αφού θα αναλάβουν το βάρος υποκατάστασης εγκατεστημένων τεχνολογιών. Πρώτο αίτημα είναι να αναγνωριστεί το γεγονός ότι οι αναπτυγμένες οικονομίες ήταν για χρόνια οι μεγάλοι «ρυπαντές» και, επομένως, να επιδειχθεί μια ανοχή αναφορικά με τους ρυθμούς μείωσης των εκπομπών άνθρακα που αναλογούν στις αναπτυσσόμενες. Δεύτερο σημαντικό αίτημα είναι η χρηματοδότηση της μεταφοράς τεχνογνωσίας και καθαρών τεχνολογιών, που αποτελούν πλεονέκτημα των αναπτυγμένων οικονομιών.

Όμως ακόμη και ανάμεσα στους υπέρμαχους της δεσμευτικής συμφωνίας υπάρχουν διαφορές απόψεων αναφορικά με τους στόχους που θα τεθούν στην Κοπεγχάγη. Οι 27 της Ε.Ε. δεν συμφωνούν στην κατανομή του κόστους χρηματοδότησης των νέων πολιτικών. Η εκτίμηση της Επιτροπής ανεβάζει το κόστος προσαρμογής των αναπτυσσόμενων χωρών σε 100 δισ. ευρώ το χρόνο ως το 2020, προτείνοντας το 50% να προέλθει από δημόσια δαπάνη, κυρίως από τις βιομηχανικές χώρες.

Η εσωτερική κατανομή στην ανάληψη του κόστους χρηματοδότησης προσκρούει στις οικονομικές ανισότητες της Ένωσης. Οι χώρες της διεύρυνσης αρνούνται να αναλάβουν συμμετοχή στο κόστος με κριτήριο το ύψος εκπομπών CO₂, αφού οι οικονομίες τους βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στον άνθρακα. Ζητούν κατανομή βαρών με βάση το εθνικό εισόδημα, κριτήριο που απονέμει μεγαλύτερα βάρη στις

πλουσιότερες χώρες. Έχει ενδιαφέρον ο τρόπος με τον οποίο οι ΗΠΑ θα αντιμετωπίσουν το κόστος της συμφωνίας με δεδομένο ότι ο πρόεδρος Ομπάμα ζήτησε μόνο 1,2 δισ. δολάρια για τη χρηματοδότηση του κόστους προσαρμογής του αναπτυσσόμενου κόσμου. Οι ευρωπαϊκές εκτιμήσεις συνεπάγονται συμμετοχή των ΗΠΑ τουλάχιστον 10 φορές μεγαλύτερη των προβλέψεων Ομπάμα.

Είναι, επίσης, χαρακτηριστικό ότι η ευρωπαϊκή βιομηχανία που υφίσταται το κόστος προσαρμογής σε αυστηρότερη περιβαλλοντική νομοθεσία επικαλείται στρέβλωση του ανταγωνισμού προς όφελος των χωρών που δεν εφαρμόζουν αντίστοιχες πολιτικές. Στη λογική αυτή, η Γαλλία πρότεινε να εισπράττεται «δασμός άνθρακα» σε εισαγωγές από χώρες με χαμηλές προδιαγραφές προστασίας του περιβάλλοντος. Αυτό όμως είναι προστατευτισμός, αντιτείνουν Αγγλία και Σουηδία. Το αίνιγμα θα φωτισθεί στην Κοπεγχάγη, όπου είναι πιθανό να προκύψει μόνον πολιτική συμφωνία, εν αναμονή των αποφάσεων των ΗΠΑ.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ-Οικονομική», 6 Δεκεμβρίου 2009, σ. 8-9.